

Norge er et lite land

Taler

Konrad Knudsen

Dato

22 mars 1947

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om Spania-saken (4)

- 1 Det er sikkert bare én mening i Norges Storting hva angår styresettet i Spania. Vi
kjenner til hvordan Franco kom til makten i sin tid. Vi vet fra hvem han fikk
hjelpen til å slå ned republikken. Vi har alle de smerteligste erindringer fra
borgerkrigens dager i Spania. Og vi nærer, tror jeg, alle den mest umiddelbare
5 sympati med det spanske folk og den frihetskamp det fører. Det råder derfor
ingen motsetning mellom Stortinget og de meningsytringer som har strømmet
inn til oss fra alle kanter av landet og fra alle lag av det norske folk. Vi forstår
disse følelsene, vi nærer dem selv, og vi har gitt uttrykk for dem. Vi gjorde det
den 6. mars i fjor. Men samtidig med at vi gav uttrykk for disse følelsene, trakk
10 vi også opp en linje for vår politikk i saken, og den linje var: ikke å gi seg ut i en
isolert aksjon hverken på det politiske eller diplomatiske eller handelspolitiske
område. Jeg minner påny om at kommunistene i dette møte fremsatte et forslag
om å bryte forbindelsene med Franco-Spania, og det forslaget fikk
kommunistpartiets stemmer og ingen flere.

15

- Ser man derfor disse to forslag i sammenheng, så er Norges linje i Spania-
spørsmålet tindrende klar. Vi skal ta del i enhver aksjon som settes i verk på et
interalliert eller internasjonalt plan, men ikke fortsette den isolerte handelskrig
som vi har ført med Spania siden frigjøringen. Det var på dette grunnlag vår
20 delegasjon også reiste Spania-spørsmålet på De Forente Nasjoners
generalforsamling i New York i fjor. Vi er gjort kjent med generalforsamlingens
reaksjon på vårt syn. Behandlingen der resulterte i en alminnelig fordømmelse
av Franco-regimet, og ved siden av denne alminnelige fordømmelse gjorde
generalforsamlingen et vedtak om å henstille til sine medlemsstater å trekke
25 topp-diplomatene tilbake fra Madrid, det var ambassadørene og ministrene. En
interalliert aksjon for å gjenopprette demokratiet i Spania ble derimot avvist.
Det ble for så vidt et nederlag for vår, for den norske linje i saken.

30 Vi kan beklage at denne verdensorganisasjon, som vi alle har ventet og venter så
meget av, avviste den aksjon som Norges delegasjon sammen med andre lands
delegasjoner kjempet for å reise. Vi kan beklage det, men det tjener ingen
interesse å benekte det faktum at aksjonen ble avvist. Jeg vet ikke om man vil si
at denne blanke avvisningen er uttrykk for en kapitulasjon overfor Franco. Den
35 kan skyldes mange andre omstendigheter, omstendigheter som jeg senere vil
komme noe nærmere inn på. I den første henvendelse som ble overrakt
Stortingets presidentskap fra 18 organisasjoner av åndsarbeidere i vårt land,
pekes det på, og jeg siterer: "En ettergivenhet nå (fra Norges side) vil føre til at
Francos stilling blir styrket, og dessuten vil tilliten til F.N. bli svekket dersom et
40 ikke-medlem av F.N. ved trusler kan få en medlemsstat til å gi etter for dets
krav."

Jeg vil anta at F.N., når det valte sitt standpunkt i saken, var klar over
situasjonen og den konsekvens det ville få. Resolusjonen fra de samme
45 organisasjoner sier videre, og jeg siterer:

"At enkelte andre land har vist en påfallende passivitet i denne saken,
rettferdiggjør ikke et norsk tilbaketog på dette tidspunkt."

50 Uttalelsen synes å vise at disse organisasjoner er inne på tanken om et tilbaketog,
men finner bare ikke tidspunktet inne nå. Fra vår side har ikke, så vidt jeg
skjønner, spørsmålet om tilbaketog noen gang meldt seg. Problemet Spania har
ikke meg bekjent vært sett på fra den synsvinkelen i det hele tatt.

55 Den vesentlige årsak til at spørsmålet om en normalisering av forholdet til
Spania er reist, er ikke truslene fra Spania om å nekte norske skip anløp i spanske
havner, men derimot i første rekke den stilling F.N. tok på generalforsamlingen
den 12. desember 1946. Etter det vedtaket fant vår utenriksminister at vi måtte
ta vårt standpunkt opp til revisjon, for å komme på linje med de andre
60 medlemsstater som vi kan sammenlignes med, som har store handelspolitiske og
skipsfartsinteresser på Spania. Men i tillegg til dette kom så den spanske noten.
Det er på denne bakgrunn man må bedømme saken. Det kan etter mitt skjønn
derfor ikke bebreides Norge at det trekker en konsekvens av den negative
holdning og det standpunkt F.N. tok til spørsmålet.

65 Det er her spørsmålet etter mitt skjønn ligger. Det er derfor både uriktig og

urettferdig å insinuere noe i retning av at vi av hensyn til våre økonomiske
interesser vil unnlate å gjøre vår plikt i kampen mot Franco, for republikken og
70 det demokratiske Spania. Det kan bare skyldes ubekjentskap til saken eller vond
vilje. Faktum er vel nærmere det at bare Norge til nå har brukt økonomiske ofre
i kampen for det spanske demokrati. Vi har ikke vært stilt overfor et problem
om å gjøre vår plikt i internasjonal forstand. Skulle vi bli det, tror jeg ingen bør
nære bekymring for det standpunkt Norge vil ta ved den nå sittende regjering og
75 det nåværende storting. Norge har alltid og uavkortet og pliktoppfyllende
oppfylt sine internasjonale forpliktelser, og jeg håper at vi alltid vil komme til å
gjøre det. Men det er her ikke tale om å oppfylle eller ikke oppfylle
internasjonale forpliktelser. Spørsmålet er ikke det, men dette: Skal vi fortsette
en isolert handelspolitikk nå etter at verdensorganisasjonen har talt, og sagt fra
80 at den for sitt vedkommende ikke vil reise en aksjon på den linjen? Her ligger
spørsmålet, og det er det og intet annet vi skal ta stilling til.

"Vi støtter den linjen som storting og regjering fulgte på F.N.s
generalforsamling," sier resolusjonen av 17. mars, undertegnet av en flerhet
85 kjente, betydningsfulle og høyt skattede åndsarbeidere. Men kjære dere da,
generalforsamlingen ville jo ikke følge den linjen, skal vi da fortsette å følge den
alene? Det er ikke vi, det er ikke Regjeringen og ikke Stortinget som er uenig i
linjen, men den høyt ærede og påkalte generalforsamling i De Forente Nasjoner.
Det bør stå klart for oss, slik at vi kan få debatten over på et annet plan.
90 Stortingets stilling til vår delegasjons opptreden i New York foreligger ikke i dag
til behandling, men jeg nærer for mitt vedkommende ikke tvil om denne
forsamlings stilling til delegasjonens opptreden. Men det er kanskje ikke så lett
for åndsarbeiderne å holde enkelthetene ut fra hverandre i en sak som denne
som det er hvirvlet opp så meget støv omkring. Saken har ganske enkelt vært
95 tåkelagt og vært tatt til inntekt for politiske interessemotsetninger.

En annen sak er om man i dag mener at man bør bryte enhver diplomatisk og
handelsmessig forbindelse med Spania. Åndsarbeiderne er inne på den tanke og
sier: "Vi står ikke alene mellom folkene om vi bryter med Franco", og fortsetter
100 med å si: "Vi er ikke sveket i dette vårt standpunkt av folkeopinionen i de land
som er tilsluttet F.N." Nei, det er vi sikkert ikke, selv i de land som i dag har en
utstrakt handel med Spania. Vi har sikkert folkets fulle sympati og sikkert i
samme grad som de har vår fulle sympati. Men her er det spørsmål om å gi
sympatien et konkret uttrykk i en aksjon, og det er her vi står alene i
105 sammenligning med de land som har parallelle interesser med oss i Spania. Det

er det som er saken. Men mener man at man bør ta et brudd, vel, det innrømmer jeg vil skape øket klarhet, og det er et vurderingsspørsmål. Men da bør det også være en viss logikk i det vi sier og i det vi gjør. For meg synes det å
110 være en brist i logikken på dette punkt. Vi er imot en normalisering, er nærmest enig i et brudd, men samtidig krever man at norske skip uhindret skal få lov til å holde de normale skipsfartsforbindelser oppe. Brudd i handelsforbindelsene, normale skipsfartsforbindelser, unnskyld, men jeg skjønner ikke logikken.

115 Jeg vil summere det hele på den måten: Uklarheten ligger ikke hos den norske regjering og heller ikke her i Stortinget. Uklarheten ligger i hele den internasjonale situasjon, og F.N. er selv etter min oppfatning det beste uttrykk for denne uklarheten. La dette være klart: Norge har stått, og det står klar og parat til å adlyde enhver internasjonal parole i forholdet til Spania. Materielle
120 eller økonomiske interesser skal ikke stå hindrende i veien fra vår side. Det svaret tror jeg vi meget rolig kan gi våre åndsarbeidere. Vi kan bare beklage at landene ute i verden ikke i samme grad er beredt som oss, beklage at de ikke ledes etter de samme idealistiske motiver som vi måtte ønske. Vi må imidlertid bare innregistrere forholdene slik de nå engang er og ikke slik som vi ønsker de skulle
125 være. Det tjener derfor hverken idealistiske ønskemål eller norske interesser å sette skylappene for øynene.

Andre problemer overskygger dessverre det spanske problem, det er det enkle forhold. "Bare her hjemme beskjeftiger vi oss med Spania," uttalte Den faglige
130 landsorganisasjons formann, Konrad Nordahl, da han kom hjem fra utlandet for noen dager siden. Bare her i Norge beskjeftiger vi oss med det spanske spørsmålet! Ja, hva skal vi gjøre med det? Jeg spør. Vi kan blåse i kampluren, men vil noen høre oss? "Vi foraktet eller forakter de materialistiske argumenter som føres i marken," sier åndsarbeiderne. Det kunne være fristende å spørre de
135 ærede åndsarbeidere om de følger med i meldingene fra fredskonferansen i Moskva i disse dager. Føres diskusjonene der omkring idealistiske ønskemål eller om materialistiske mål? Argumentene er visst materialistiske nok. Jeg håper bare at jeg vil få se en rekke avhandlinger om dette spørsmål med det første, det ville unektelig ikke være uten interesse, og kanskje det kunne bidra til å skape noe
140 mer av den forønskede klarhet også i dette spørsmål. Eller er det bare Norge som skal følge idealistiske mål i sin politikk, mens de store forsyner seg etter hvert av grautfatet? Er det det som er meningen?

Europa er krigstrett, menneskene sulter rundt om i landene, ikke på åndelig,

men på materiell føde, de har ikke en stein hvortil de kan legge sitt hode. Når Sovjet-Samveldet stiller krav mot Tyskland på maskinelt utstyr osv., så skyldes det ikke ond vilje, men det skyldes heller ikke ideelle mål, det er uttrykk for tilstedeværende materielle behov i Sovjet-Samveldet. Når England sender kull til
150 Spania, så gjøres det ikke for Francos brune øynes skyld og heller ikke ut fra noen trang fra engelsk side til å støtte opp under reaksjonen, men det gjøres for å få enda verdifullere stål tilbake fra Spania, stål som er en livsbetingelse for engelsk økonomi. Krigen har slått landenes økonomi over ende, gjenreisningen preger nær sagt hvert land. England f. eks. kjemper med ryggen mot veggen i
155 innbidt kamp for nasjonens eksistens, nasjonens materielle eksistens.

Det er noe som heter De Forente Stater, Sovjet-Samveldet, Stillehavet, Atlanterhavet, strategiske baser, grensespørsmål i Europa, Dardanellene, Suezkanalen, Hellas og Tyrkia, Det nære østen, India og China. Med andre ord
160 det er noe som heter verdenspolitikk. Og i denne verdenspolitikken er Spania ikke en elefant, men en flue. Det var det inntrykket Konrad Nordahl hadde fått, sa han, da han kom hjem. Jeg tror det er nyttig for oss å vite at det er andre ting enn de vi beskjeftiger oss med, og at vi her kanskje legger vekt på noe som ikke blir lagt vekt på utenfor dette lands grenser.

165 "Stortinget henstiller videre til Regjeringen å rapportere saka inn for De Forente Nasjoners generalsekretær med anmodning om at De Forente Nasjoners forhold til Franco-regimet i Spania under henvisning til generalforsamlingens vedtak av 12. desember 1946 hurtigst mulig blir tatt opp til behandling av
170 Sikkerhetsrådet." Hr. Strand Johansen som er far til dette forslaget, har blå øyne, men han er sikkert den siste i denne sal som er så blåøyet at han tror noe på at Sikkerhetsrådet kan eller vil gjøre noe i saken. Spania-spørsmålet har tidligere vært behandlet av Sikkerhetsrådet, som under henvisning til chartrets egne artikler ikke fant at Spania truet verdensfreden. Hr. Strand Johansen kjenner
175 meget vel til vetoretten i chartret, denne vetoretten som brukes etter tur av de forskjellige stormakter etter hvert som det passer inn i politikken.

Jeg er enig i at vi ikke skal la oss lede av øyeblikkets materielle interesser. Regjeringens handlemåte til denne dag har vist at den ikke lar seg lede av snever
180 materialisme. På den annen side plikter Regjeringen å overvåke norske interesser; uten hensikt bør disse interesser ikke skades eller ofres, hverken på Francos eller noen annens alter. Verden omkring har sine problemer å slåss med, vi har våre. Norge er et lite land. Å regjere med skylapper for øynene kan bli oss

185 en kostbar lek. Jeg har fullkommen tillit til at Regjeringen fortsatt som hittil vil
190 overvåke norske interesser og samtidig med det de internasjonale forpliktelser vi
har som en demokratisk stat.

Kilde

190 Stortingstidende 1947, s. 279-281

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/norge-er-et-lite-land>

195

200

205

210

215

220